

تدوین شاخص پوپولیسم نفتی و ارزیابی سیاست‌های پوپولیستی بر نرخ تورم در ایران با استفاده از روش کنترل ساختگی^۱ (MCS)

سید محمد میثم میرفندرسکی

دانشجوی دکتری اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان

meisam_mir82@yahoo.com

علیمراد شریفی (نویسنده مسؤل)

دانشیار اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان

alimorad@ase.ui.ac.ir

محسن رنانی

استاد اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان

renani@ase.ui.ac.ir

شهرام معینی

استادیار اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان

Sh.moeni@ase.ui.ac.ir

نوع مقاله: علمی- پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۱۹
چکیده:

تورم یکی از پیامدها و هزینه‌های پوپولیسم اقتصادی است. از آن جا که در ایران طی دهه‌های اخیر نمادهایی از پوپولیسم ظاهر شده، در این پژوهش دو هدف دنبال شده است. ابتدا بر اساس ادبیات موضوعی پوپولیسم، پوپولیسم اقتصادی و پوپولیسم نفتی، ۸ شاخص برای پوپولیسم نفتی پیشنهاد شده است. نتایج محاسبات شاخص‌های ۸ گانه برای ایران طی دوره ۱۳۵۷-۱۳۹۷ نشان می‌دهد که برای دوره دولت‌های نهم و دهم، سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۲، ۶ شاخص از ۸ شاخص پیشنهادی پژوهش، بیشترین مقدار را دارند. برای محاسبه یک شاخص کل پوپولیسم نفتی، میانگین هندسی ۸ شاخص پیشنهاد شده طی دوره مذکور محاسبه گردید و مشخص شد در سال ۱۳۸۸ این شاخص بیشترین مقدار را در مقایسه با طول دوره مورد مطالعه دارد. بعد از مشخص شدن این مطلب، از روش کنترل ساختگی، برای ارزیابی سیاست‌های پوپولیستی در ایران بر روند تورم طی دوره ۱۳۸۴-۱۳۹۲ استفاده شده است. ایران به عنوان کشور تحت درمان یا سیاست و ۱۰ کشور صادرکننده نفتی به عنوان گروه کنترلی انتخاب شدند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که روند واقعی و شبیه‌سازی شده نرخ تورم ایران از سال ۱۳۸۴ به بعد اختلاف معناداری با هم دارند.

JEL: C43, C50, P26, Z81

کلید واژه‌ها: پوپولیسم کلاسیک، پوپولیسم جدید، پوپولیسم نفتی، نرخ تورم، روش کنترل ساختگی

---

^۱ مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته اقتصاد دانشگاه اصفهان است.

۱. مقدمه

پوپولیسم در وجه سیاسی، مدیریتی و اقتصادی قابل تبیین و تعریف است. در وجه اقتصادی، پوپولیست مسایل پیچیده را ساده می‌بیند و این موضوع با ساده‌سازی و تبیین ساده مباحث پیچیده تفاوت دارد. یک پوپولیست دنیا را ساده می‌انگارد و مباحث پیچیده را به شکل ساده برای مردم توضیح می‌دهد (سرزعیم، ۱۳۹۵). این مطلب از این روی قابل فهم است که برای یک پوپولیست کثرت مردم و توده اهمیت ویژه‌ی دارد، یک پوپولیست تلاش می‌کند راه حل‌های ساده را برای موضوعات پیچیده اقتصادی پیشنهاد دهد تا از این جهت جلب حمایت و نظر کند. به طور مثال هوگو چاوز در ونزوئلا هنگامی که با افزایش افسار گسیخته قیمت‌های کالا و خدمات مواجه شد، دستور داد تا نظامی‌ها به فروشگاه‌های سرتاسر شهرها مراجعه نموده و با سرکوب، مانع افزایش قیمت‌ها شوند (مولر^۱، ۲۰۱۶). پوپولیست‌ها بر رشد و توزیع درآمد تأکید ویژه‌ای دارند. با توجه به محدودیت‌هایی مانند احتمال بروز تورم، کسری بودجه، تجارت خارجی و... سیاست‌های محافظه‌کارانه را کنار می‌زنند و سیاست‌های انبساطی در پیش می‌گیرند. عموماً ذخایر ارزی فراوان به آن‌ها کمک می‌کند بدون رویارویی با محدودیت‌های خارجی بتوانند ارز را میان بخش‌های مختلف توزیع کنند. نتایج این گونه سیاست‌ها، هزینه‌هایی را برای اقتصاد مانند کاهش رشد اقتصادی، افزایش بیکاری، تورم فزاینده، رکود و فروپاشی اقتصادی به دنبال دارد (دورنبوش و ادواردز^۲، ۱۹۹۰). یکی از بارزترین پیامدهای سیاست‌های پوپولیستی، تورم شتابان و فزاینده است. تجربه کشورهای آمریکای لاتین (مانند ونزوئلا و آرژانتین) این پیامد را در دهه‌های اخیر نشان می‌دهد. در ایران نیز نمادهایی از پوپولیسم اقتصادی در مقاطع زمانی مختلف تجربه شده است (مستن^۳ و همکاران، ۲۰۱۶) و (سرزعیم، ۱۳۹۵). سیاست‌های درمانی کوتاه‌مدت، پیامدها و هزینه‌های ناشی از سیاست‌های پوپولیسم اقتصادی مانند تورم از جمله این نمادهای هستند، به ویژه این که در دهه‌های اخیر در ایران شرایط تورمی حاکم بوده است، میانگین نرخ تورم در ایران برای دوره مورد بررسی پژوهش (۱۳۵۷-۱۳۹۷) برابر با ۱۹ درصد است. بنابراین در این پژوهش دو هدف دنبال می‌شود. ابتدا تلاش شده است براساس ادبیات موضوعی پوپولیسم^۴، پوپولیسم اقتصادی^۱ و پوپولیسم نفتی^۲ شاخصی

^۱. Muller

^۲. Dornbush and Edwards

^۳. Matsen

^۴. Populism

برای پوپولیسم نفتی ساخته شود. هدف دوم پژوهش این است که اثر سیاست‌های پوپولیستی در ایران بر نرخ تورم ارزیابی شود. بخش‌های مختلف این پژوهش به این صورت تنظیم شده‌اند. بخش دوم به ادبیات موضوع در خارج و داخل ایران اختصاص یافته است. در بخش سوم مبانی نظری پوپولیسم اقتصادی آورده شده است. در بخش چهارم، شاخص‌های پوپولیسم نفتی برای ایران تدوین و محاسبه شده‌اند. در ادامه این بخش، شاخص‌های تدوین شده، برای ایران محاسبه شده‌اند. در بخش پنجم روش پژوهش ارائه شده است. برای بررسی فرضیه پژوهش، از روش کنترل ساختگی استفاده شده، این روش برای بررسی اثر سیاست‌های پوپولیستی در ایران مورد استفاده قرار

۲. پیشینه پژوهش

طی سال‌های اخیر، مطالعات متعددی در زمینه پدیده پوپولیسم انجام شده است. این مطالعات در زمینه پوپولیسم اقتصادی محدود و در زمینه پوپولیسم نفتی محدودترند. برای آشنایی با مفاهیم و اصول نظری پوپولیسم، کتاب "پوپولیسم چیست؟" از یان ورنر مولر^۳ (۲۰۱۶) و کتاب "مقدمه‌ی خیلی کوتاه بر پوپولیسم" از موود و کالت واسر^۴ (۲۰۱۷) پیشنهاد می‌شود. در زمینه پوپولیسم اقتصادی مقاله دورنبوش و ادواردز (۱۹۹۱) با عنوان "اقتصاد کلان پوپولیسم" پیشنهاد می‌شود. این مقاله از پرتکرارترین منابع مرجع برای مطالعات اقتصاد پوپولیسم است. دورنبوش و ادواردز با مطالعه بر کشورهای آمریکای لاتین در دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰ الگوی نظری اقتصاد کلان پوپولیسم را طراحی کرده‌اند. آن‌ها اقتصاد کلان پوپولیسم را در چهار مرحله تحلیل نموده و نشان داده‌اند که چگونه سیاست‌های پوپولیستی در کشورهای آمریکای لاتین در نهایت منجر به فروپاشی برخی دولت‌ها شده است. پیرامون پوپولیسم نفتی به مقاله مستن و همکاران (۲۰۱۶) با عنوان "پوپولیسم نفتی" می‌توان اشاره نمود. آن‌ها الگوی نظری و ریاضی خود را برای پوپولیسم نفتی طراحی کرده‌اند. مستن و همکاران در الگوی نظری خود که برای ساختار یک اقتصاد نفتی در حال توسعه تدوین شده است، به کمک تابع رفاه اجتماعی تحلیل و ثابت کرده‌اند که هر دو سیاستمدار رانتجو و

^۱. Economic populism

^۲. Petro-Populism

^۳. Muller

^۴. Mudde and Kaltwasser

خیرخواه به پیروی از هم در نهایت سیاست‌های پوپولیسیتی نفتی را دنبال می‌کنند. ماینراد و گریر^۱ (۲۰۱۶) در مقاله‌ی با عنوان "پیامدهای اقتصادی هوگو چاوز"^۲ با استفاده از روش کنترل ساختگی (SCM)^۳ به بررسی پیامدهای اقتصادی سیاست‌های اقتصادی هوگو چاوز در ونزوئلا پرداخته‌اند. نتایج آن‌ها نشان می‌دهد که روند شبیه سازی شده و واقعی رشد اقتصادی در ونزوئلا بعد از روی کار آمدن هوگو چاوز، اختلاف چشمگیر و معناداری داشته‌اند. اما برای حوزه سلامت و نابرابری درآمد، نتایج آن‌ها نشان می‌دهد که سیاست‌های کلان هوگو چاوز برای ونزوئلا مطلوب بوده است. فانک^۴ و همکاران (۲۰۲۰) گزارشی جامع با عنوان "رهبران پوپولیسیتی و اقتصاد" از ۷۲ کشور جهان ارائه نموده‌اند. ایشان از طریق روش کنترل ساختگی رشد اقتصادی را برای کشورهای چپ‌گرا و راست‌گرای پوپولیسیتی شبیه سازی کرده‌اند. نتایج آن‌ها شکاف معنادار بین رشد اقتصادی شبیه‌سازی شده و واقعی را برای هر دو سری از کشورها نشان می‌دهد.

در داخل کشور نیز مطالعات و پژوهش‌ها در زمینه پوپولیسیم و اقتصاد پوپولیسیم بسیار محدود است. فرزندگان (۲۰۰۹) در مقاله‌ای با عنوان "اقتصاد کلان پوپولیسیم در ایران" به مطالعه و تطبیق الگوی دورنبورس و ادواردز در ایران طی سال‌های ۲۰۰۵ - ۲۰۰۹ پرداخته است. او نشان می‌دهد که طی دوره مذکور سیاست‌های دولت نهم در ایران منطبق بر الگوی پوپولیسیتی دورنبوش و ادواردز است و نتایج اقتصادی تقریباً یکسانی را به دنبال داشته است. علی‌زاده (۲۰۱۴) در مقاله‌ای با عنوان "اقتصاد سیاسی پوپولیسیم نفتی" به بررسی شاخص‌های اقتصاد کلان ایران طی سال‌های ۱۹۹۷-۲۰۱۱ پرداخته است. وی به مقایسه دو دولت ایران و عملکرد اقتصادی آن‌ها طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۵ و ۲۰۰۵-۲۰۱۱ پرداخته است و نشان می‌دهد که با شدت گرفتن صادرات نفتی ایران از اوایل دهه ۲۰۰۰ میلادی، شاخص‌های کلیدی اقتصاد کلان ایران، بهبود پیدا نکرده‌اند. اما در پژوهش فعلی تلاش می‌شود براساس ادبیات نظری موجود از پوپولیسیم اقتصادی، ابتدا جدول شاخص پوپولیسیم نفتی ارائه شود. سپس شاخص‌های پیشنهادی پوپولیسیم نفتی ارائه و برای دوره ۱۳۵۷-۱۳۹۷ در ایران محاسبه خواهند شد. وجه تمایز مطالعه حاضر با مطالعاتی مانند فرزندگان و علیزاده که متمرکز بر دوره خاص در ایران هستند

1. Maynard and Grier

2. Hugo Chavez

3. Synthetic Control Method

4. Funke

(۱۳۸۴-۱۳۹۲) در این است که متمرکز بر یک دوره ۴۱ ساله است و اثر سیاست‌های پوپولیستی بر نرخ تورم ایران ارزیابی خواهد شد.

۳. مبنای نظری پوپولیسم

۳-۱. تعریف پوپولیسم

توده‌گرایی یا مردم‌گرایی (پوپولیسم) بزرگداشت مفهوم مردم تا حد مفهومی مقدس، و باور به این که هدف‌های سیاسی را می‌بایست به خواست مردم، جدا از حزب‌ها و نهادهای موجود، پیش برد. پوپولیسم خواست مردم را عین حق و اخلاق می‌داند این خواست را برتر از همه‌ی سنج‌ها و ساز و کارهای اجتماعی می‌شناسد و بر آن است که باید بین مردم و حکومت رابطه‌ی مستقیم وجود داشته باشد (آشوری، ۱۳۸۶). پوپولیسم یک فراخوان مردمی مستقیم است که بدون تقاضای نمایندگان صورت می‌گیرد. در تعریف این واژه چند مفهوم مرکزی وجود دارد. ۱. تاکید پوپولیسم بر اصطلاح «توده مردم» به منظور نقد و شورش بر وضعیت موجود. ۲. یکی از گرایش‌های عمومی پوپولیسم حمله به «نخبگان» است. در ارزش‌هایی که در این افراد وجود دارد به منظور ارزش‌های ضد مردمی تلقی می‌شود. ۳. پوپولیسم مدعی تحقق خواست و اراده مردم است.

۳-۲. پوپولیسم اقتصادی

به طور عمده در مطالعات دانشگاهی و بین رشته‌ای از چندین رهیافت در زمینه پوپولیسم یاد می‌شود. یک مورد رهیافت اقتصادی-اجتماعی است که به طور ویژه در مطالعات پوپولیسم آمریکای لاتین در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ غالب بوده است. اقتصاددانانی مانند دورنبوش و ساکس در وهله نخست پوپولیسم را به مثابه گونه‌ای از سیاست اقتصادی غیر مسؤله‌تلقی می‌کنند. پوپولیسم اقتصادی به برنامه سیاسی ارجاع دارد که غیرمسؤله‌تلقی می‌شود زیرا در برگیرنده بازتوزیع بیش از اندازه ثروت و مصارف حکومتی است (موود و کالت واسر، ۲۰۱۷). اقتصاد پوپولیست رهیافتی است که در آن بهبود وضعیت توزیع درآمد، حمایت از طبقه فرودست و افزایش رفاه آن در صدر اهداف قرار گرفته و برای دستیابی به این اهداف سیاست‌گذار پوپولیست محدودیت‌های ذاتی اقتصاد را در نظر نمی‌گیرد.

دورنبوش و ادواوز (۱۹۹۱) نیز اقتصاد پوپولیسم را بدین صورت تعریف کرده‌اند: «اقتصاد پوپولیسم رهیافتی به اقتصاد است که بر رشد اقتصادی و توزیع درآمد تاکید

داشته و در مقابل ریسک ناشی از تورم و کسری بودجه، محدودیت‌های خارجی و واکنش عوامل اقتصادی و سیاست‌های جمعی غیر بازاری را نادیده می‌گیرد. سیاست‌گذاری‌های پوپولیستی به طور معمول در نهایت منجر به شکست می‌شوند و همان گروهی (فرو دست) که قرار بود از این سیاست‌ها سود ببرند در نهایت متضرر می‌شوند (دورنبوش و ادواردز، ۱۹۹۱).

۳-۳. اقتصاد کلان پوپولیسم

در این قسمت ابتدا شرایط و پیش شرط ظهور حکمران پوپولیست بررسی می‌شود. سپس ساختار اقتصاد کلان در اقتصاد پوپولیسم و در آخر نتایج ناشی از سیاست‌های پوپولیستی در اقتصاد کلان تشریح و تحلیل خواهد شد.

الف- شرایط ظهور اقتصاد پوپولیستی :

از جمله مواردی که می‌تواند موجب ظهور پوپولیست‌ها شود در ادبیات اقتصادی از آن به عنوان شرایط اولیه نام برده شده، گسترش و شیوع فساد در بخش‌های متنوع جامعه، نارضایتی عمومی از وضعیت فعلی کشور است. در چنین شرایطی زمینه ظهور سیاست‌گذار پوپولیست که وعده مبارزه با فساد را می‌دهد، فراهم خواهد شد. بنابراین شرایط اولیه پیدایش سیاست‌های پوپولیستی، مواردی مانند توزیع نابرابر درآمد، افزایش فساد، نارضایتی اجتماعی و وجود باور عمومی مبنی بر این که اوضاع بهتر می‌شود، خواهد بود. در ادبیات نظری پوپولیسم اقتصادی، از دو نوع الگوی پوپولیسم اقتصادی یاد شده است. پوپولیسم کلاسیک^۱ که غالباً قبل از دهه ۱۹۹۰ در کشورهای آمریکای لاتین تجربه شده است. پوپولیسم جدید^۲ که بعد از دهه ۱۹۹۰ تا به امروز در کشورهای آمریکای لاتین و دیگر کشورها تجربه شده است.

ب- پوپولیسم کلاسیک:

الگوی پوپولیسم کلاسیک توسط دورنبوش و ادواردز (۱۹۹۱) ارائه شده است. در مورد پوپولیسم کلاسیک یک مدل چهار مرحله‌ای از شکل‌گیری مراحل سیاست‌های پوپولیست و نتایج حاصل از آن در نظر گرفته می‌شود (دورنبوش و ادواردز، ۱۹۹۱):

۱- بعد از آن که حکمران پوپولیست بر مسند اقتصادی تکیه زد، ابتدا افزایش دستمزد در دستور کار قرار می‌گیرد و سیاست انبساطی دنبال می‌شود. در کوتاه مدت رشد

^۱. Classical Populism

^۲. New Populism

اقتصادی و کنترل قیمت کمک می‌کند تورم پایین بماند و هر گونه کمبود تقاضا با واردات جبران می‌شود. این امر اعتماد به نفس سیاست‌گذار را افزایش می‌دهد.

۲- به تدریج افزایش تقاضا برای کالا و خدمات و آغاز کمبود ارز، محدودیت‌های خود را آشکار می‌سازد. در این مرحله افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، کاهش ارزش پول ملی و در نهایت کنترل خروج ارز ضروری می‌شود. با توجه به افزایش تورم و تداوم یارانه‌ها، کسری بودجه ظاهر می‌شود. برخلاف مرحله اول که کاهش موجودی انبار خصوصیت اصلی آن مرحله بود، در مرحله دوم سطح پایین موجودی انبار و کاهش شدید ساخت و ساز کانون مشکلات است. تورم به شکل معناداری افزایش می‌یابد در حالی که دستمزدها در شرایط قبلی باقی مانده‌اند. کسری بودجه در نتیجه یارانه‌هایی که در مرحله قبل بر روی ارز و دستمزد حقیقی اعطا شده به شدت افزایش می‌یابد.

۳- کمبود شدید منابع بودجه و ارز خارجی همراه با شتاب بیش از حد تورم موجب فرار سرمایه می‌شود. کسری بودجه به علت سیستم مالیاتی ناکارآمد و یارانه‌های بالا، شتابان می‌شود. دولت تلاش می‌کند با کاهش یارانه‌ها و افزایش نرخ ارز به کسری بودجه واکنش نشان دهد. این امر کاهش شدید دستمزد اسمی را به همراه دارد و این کاهش، اعتراض‌های عمومی را به دنبال دارد.

۴- معمولاً دولت عوامگرا سقوط می‌کند و دولت جدیدی سر کار می‌آید که سیاست‌های اصلاحی سختگیرانه را دوباره برقرار می‌کند. افت دستمزد حقیقی آن قدر شدید است که دستمزد به جایی پایین‌تر از نقطه‌ای که در هنگام ظهور پوپولیست‌ها بود تنزل می‌کند که معنای آن این است که پیامد منفی و بلند مدت عوام‌گرایی بدتر از منافع کوتاه مدت آن خواهد بود. کاهش شدید دستمزد حقیقی به این علت اتفاق می‌افتد که سرمایه امکان جابجایی و تحرک داشته اما نیروی کار نمی‌تواند حرکت کند، در نتیجه با اجرای سیاست‌های نامناسب اقتصادی، سرمایه فرار می‌کند اما نیروی کار در دام سیاست‌های نادرست گرفتار می‌شود. چهار مرحله‌ای که در بالا تشریح شد از زمان شروع به کار سیاست‌گذار پوپولیستی تا به انتهای آن را نشان می‌دهد. نکته جالب این است که این مراحل به شکل چرخه‌ای و سریالی در مقاطع زمانی مختلف در برخی از کشورها به ویژه آمریکای لاتین تکرار می‌شود. این پدیده تحت عنوان پوپولیسم پیاپی^۱ معرفی شده است. مانند هوگو چاوز (۱۹۹۹-۲۰۱۳) و نیکلاس مادورو^۲ (۲۰۱۳) در ونزوئلا (فانک و

^۱. Serial Populism

^۲. Nicolas Maduro

دیگران، ۲۰۲۰). شایان ذکر است که الگوی اقتصاد پوپولیسم کلاسیک در برخی از کشورها مانند ونزوئلا در دوران ریاست جمهوری هوگو چاوز و نیکلاس مادرو در

ج- پوپولیسم جدید

از اواسط دهه ۱۹۹۰ نوع جدیدی از پوپولیسم اقتصادی با تاکید بر چهار مرحله اقتصاد کلان پوپولیسم کلاسیک در کشورهای مختلف تجربه شده است. مراحل پوپولیسم اقتصادی جدید نسبت به کلاسیک آن تفاوت‌هایی دارد که می‌توان مهم‌ترین این تفاوت‌ها را به صورت زیر در نظر گرفت. هر چند اعتقاد بر این است که شاکله اصلی الگوی پوپولیسم جدید از الگوی کلاسیک پیروی می‌کند (ادواردز، ۲۰۱۹):

- در الگوهای جدید، از شتاب تورم کاسته شده است. در کشورهای که از الگوی پوپولیسم جدید تبعیت می‌کنند، دوره‌های تورمی با شیب ملایم‌تری تجربه می‌شود.
- در الگوهای جدید انباشت مداوم بدهی‌های دولت به سازمان‌ها و نهادهای مختلف تجربه شده است.

- تفاوت دیگر در مورد نگرش حکمرانان پوپولیسم جدید نسبت به پدیده جهانی شدن است. در نگرش جدید کشورها بسته‌تر و منزوی‌تر می‌شوند. حکمران پوپولیست با شعارهای ملی‌گرایانه و حمایت از صنایع داخلی، جهانی‌سازی را تقبیح می‌کنند. مانند دوران ریاست جمهوری آلن گارسیا^۱ در پرو که مخالف حضور شرکت‌هایی چند ملیتی و سرمایه‌گذاری خارجی در کشور بود.

- تفاوت دیگر الگوی جدید نسبت به کلاسیک، کاهش اتکای سیاست‌گذار به سیاست‌های خلق پول است. در عوض کنترل‌ها، مداخله‌های دولتی و محدودیت‌های بر اقتصاد بازار تحمیل می‌شود.

- پوپولیست‌ها در الگوهای جدید بیشتر از الگوی کلاسیک بر افزایش حقوق و دستمزد توده‌ها برای رسیدن به اهداف‌شان تکیه می‌کنند. به طور مثال در اکوادور نرخ دستمزد تا ۷۶ درصد طی دوره ریاست جمهوری رافائل کورا^۲ افزایش داشته است.

- در پوپولیسم جدید، پوپولیست‌ها از سیستم قانونی کشور یاری می‌گیرند و غالباً قانون اساسی جدید مطابق با اهداف خود تدوین می‌کنند. قوانین اساسی جدید نقش مهمی در پیامدهای اقتصادی بازی می‌کنند و کمکی در جهت اهداف سیاسی مشخص پوپولیست‌ها هستند. در دهه‌های اخیر بولیوی، اکوادور، ونزوئلا، ترکیه و روسیه از جمله

^۱. Alan Garcia

^۲. Rafael Correa

کشورهای پوپولیستی هستند که قوانین اساسی را مجدداً تدوین نموده‌اند (ادواردز، ۲۰۱۹).

باید دقت داشت که پوپولیسم به غیر از وجه اقتصادی در وجه سیاسی نیز قابل توصیف است. در ادبیات پوپولیسم سیاسی، نیز از واژه پوپولیسم جدید استفاده می‌شود. به جریان‌ها و راهبردهای سیاسی پوپولیستی شکل گرفته طی سال‌های اخیر در غالب کشورهای اروپای شرقی و جنوبی (مانند ایتالیا، مجارستان و یونان) و دیگر نقاط جهان (مانند ایالات متحده) که مبتنی بر بومی‌گرایی و ملی‌گرایی است، پوپولیسم جدید در وجه سیاسی گفته می‌شود. واژگانی مانند شورش ترامپ، پوتینیسم اروپای شرقی و مرکزی، پوپولیسم جناح راست در اروپای غربی همه نمونه‌هایی از "پوپولیسم جدید یا اروپایی"^۱ هستند. مطالعاتی متعددی در زمینه پوپولیسم جدید سیاسی و ارتباط آن با متغیرهای کلان اقتصادی صورت گرفته است. برای سنجش پوپولیسم در وجه سیاسی، روش‌های مبتنی بر "گفتمان سیاسی"^۲ پیشنهاد شده است. اما در این پژوهش تلاش شده است وجه اقتصادی پوپولیسم و پیامدهای ناشی از آن برای سنجش پوپولیسم مد نظر قرار بگیرد.

۳-۴. پوپولیسم نفتی

پوپولیسم نفتی واژه‌ای است که در سال‌های اخیر در ادبیات اقتصاد پوپولیسم از آن یاد می‌شود. این پدیده به بررسی ویژگی کشورهای نفتی می‌پردازد و بر اساس آن ادعا می‌شود که در کشورهای نفتی، سیاست‌گذاران تمایل زیادی به اجرای سیاست‌های پوپولیستی دارند. پوپولیسم نفتی به این صورت تعریف می‌شود: استفاده بی‌رویه سیاست‌گذار از درآمدهای منابع نفتی برای جلب حمایت سیاسی (تورویک و همکاران، ۲۰۱۶). این واژه اولین بار برای توصیف حکمرانی هوگو چاوز در ونزوئلا استفاده شد. دیگر موارد ذکر شده از حکمرانان پوپولیسم نفتی، محمود احمدی نژاد در ایران و ولادیمیر پوتین^۳ در روسیه است. مخارج دولت در ایران در سال اول ریاست جمهوری محمود احمدی نژاد تا ۷۲ درصد در سال اول افزایش داشته است (تورویک و همکاران، ۲۰۱۶).

^۱. European Populism

^۲. Discourse

^۳. Vladimir Putin

۴. تدوین جدول شاخص پوپولیسم نفتی

در این قسمت با توجه به ساختار چهار مرحله‌ای دورنبوش و ادواردز (۱۹۹۱) از اقتصاد کلان پوپولیستی و با توجه به تحلیل‌های فوق از اقتصاد پوپولیسم نفتی جدول شاخص پوپولیسم نفتی تدوین خواهد شد. مدل اقتصاد کلان پوپولیسم چهار مرحله‌ی به صورت جدول زیر در نظر گرفته می‌شود.

جدول (۱): مراحل شکل‌گیری پوپولیسم در اقتصاد کلان

۴-فروپاشی دولت	۳-شروع بحران اقتصادی	۲-آغاز محدودیت و فشار اقتصادی	۱-اوضاع به نسبت آرام	شرایط اولیه ظهور پوپولیسم
- افزایش نارضایتی عمومی و انحلال دولت	-بی ارزش شدن پول ملی	- افزایش تورم	-حمایت عمومی بالا	- نابرابری اجتماعی
-اجرای سیاست‌های گیرانه‌تثبیتی سخت	-فرار سرمایه و بیکاری نیروی کار	-کسری تراز پرداخت‌ها	-تامین تقاضای داخلی به وسیله واردات، یارانه و رضایتمندی کوتاه مدت	-تعدد مناطق محروم و فرودست متعدد در کشور
-گاهی اجرای برنامه‌های IMF	-افزایش شتابان تورم، بدهی عمومی و کسری بودجه	-افزایش بدهی عمومی و کسری بودجه	-کنترل تورم	-نارضایتی عمومی

منبع: دورنبوش و ادواردز (۱۹۹۱). فرزنانگان (۲۰۰۹)

با توجه به جدول فوق، نابرابری اقتصادی، نرخ تورم، یارانه‌های پرداختی دولت، بدهی دولت، کسری تراز پرداخت‌ها، کسری بودجه دولت، فرار سرمایه، نرخ بیکاری و تولید ملی متغیرهای کلیدی هستند که در دوران حکمرانی پوپولیست‌ها تحت تاثیر قرار می‌گیرند. در این پژوهش برای تدوین جدول شاخص پوپولیسم نفتی، دو گروه شاخص تعریف می‌شود. گروه اول شامل سه شاخص اصلی اقتصاد کلان (دورنبوش و فیشر، ۱۳۸۰)، رشد اقتصادی، نرخ تورم و نرخ بیکاری به علاوه ضریب جینی است. گروه دوم با توجه به جدول ۱ شامل متغیرهای کسری بودجه، فرار سرمایه و بدهی دولت است که پیامد پدیده پوپولیسم هستند و واردات که ابزار حمایتی پوپولیست است. بدین ترتیب برای پدیده پوپولیسم نفتی، شاخص‌های زیر پیشنهاد می‌شود.

الف: سه شاخص اصلی اقتصاد کلان و ضریب جینی:

۱- شاخص نرخ رشد اقتصادی پوپولیسم نفتی^۱ ($I1$) - نسبت نرخ رشد اقتصادی منهای یک به درآمد نفتی دولت تقسیم بر کل بودجه: نرخ رشد اقتصادی یک مزیت است از این رو نرخ رشد از عدد یک کم می‌شود که به نوعی معکوس رشد را نشان دهد

^۱. Petro-populism Economic Growth Index

و برای سال‌هایی که نرخ رشد منفی است، مقدار آن برابر با صفر در نظر گرفته شده است. شاخص رشد اقتصادی پوپولیستی نشان می‌دهد که یک دولت پوپولیستی با تکیه بر منابع نفتی به چه میزان در افزایش تولید ملی موفق خواهد بود. انتظار بر این است که با توجه به مرحله سوم یک اقتصاد پوپولیستی که بحران اقتصادی شدت می‌گیرد و در مرحله چهارم که گاهی فروپاشی اقتصادی تجربه شده است، این شاخص سیر فزاینده‌ای را تجربه کند.

$$I_1 = \frac{\text{نرخ رشد اقتصادی} - 1}{\frac{\text{درآمد نفتی دولت}}{\text{بودجه کل}}} \quad (1)$$

۲- شاخص نرخ تورم پوپولیسم نفتی^۱ (I_2) - نسبت نرخ تورم به درآمد نفتی دولت تقسیم بر کل بودجه: به غیر از مرحله اول، که در آن تورم ملایم یا مهار شده است. نرخ تورم، از مرحله دوم شروع به افزایش کرده و در مرحله سوم شتاب می‌گیرد. تورم به عنوان یکی از شاخص‌های اصلی اقتصاد کلان، اولین پیامد سیاست‌های پوپولیستی است. این شاخص نشان می‌دهد که دولت با تکیه بر درآمد نفتی به چه میزان در مهار تورم موفق عمل کرده است. با توجه به ساختار تورمی یک اقتصاد پوپولیستی، انتظار این است که یک دولت پوپولیست نفتی در مهار تورم چندان موفق عمل نخواهد کرد.

$$I_2 = \frac{\text{نرخ تورم}}{\frac{\text{درآمد نفتی دولت}}{\text{بودجه کل}}} \quad (2)$$

۳- شاخص نرخ بیکاری پوپولیسم نفتی^۲ (I_3) - نسبت نرخ بیکاری به درآمد نفتی دولت تقسیم بر کل بودجه: دیگر شاخص اصلی اقتصاد کلان، نرخ بیکاری است. این متغیر (نرخ بیکاری) به دلیل فرار سرمایه و بحران اقتصادی در مرحله سوم سیاستی به اوج می‌رسد. این شاخص نشان می‌دهد که دولت با توجه به درآمد نفتی به چه میزان در ایجاد شغل و کاهش بیکاری موفق بوده است. انتظار بر این است که دولت پوپولیست نفتی در ایجاد شغل موفق عمل نخواهد کرد.

$$I_3 = \frac{\text{نرخ بیکاری}}{\frac{\text{درآمد نفتی دولت}}{\text{بودجه کل}}} \quad (3)$$

¹. Petro-populism Inflation Rate Index

². Petro-populism Unemployment Rate Index

۴- شاخص توزیع درآمد پوپولیسم نفتی^۱ (I4) - نسبت ضریب جینی به درآمد نفتی تقسیم بر کل بودجه: در شرایط اولیه اقتصاد، پیش از ظهور پوپولیسم، نابرابری درآمد بالا بوده و نارضایتی اجتماعی وجود دارد. از این رو رهبر پوپولیستی قول افزایش رفاه و کاهش نابرابری را می‌دهد. این شاخص نشان می‌دهد که پوپولیست، به چه میزان در این امر با تکیه بر درآمد نفتی موفق بوده است. چون در مراحل سوم و چهارم اقتصاد کلان پوپولیست، بحران اقتصادی و شرایط رکود تورمی حاکم است، انتظار می‌رود نابرابری اجتماعی کماکان وجود داشته باشد و پوپولیست در بهبود این شاخص موفق نباشد.

$$I_4 = \frac{\text{ضریب جینی}}{\frac{\text{درآمد نفتی دولت}}{\text{بودجه کل}}} \quad (۴)$$

ب- چهار شاخص دیگر مطابق با جدول ۱:

۱- شاخص کسری بودجه پوپولیسم نفتی^۲ (I5) - نسبت کسری بودجه به درآمد نفتی دولت: کسری بودجه از مرحله دوم شکل و در مرحله سوم شتاب می‌گیرد. این شاخص نشان می‌دهد که دولت با توجه به بودجه نفتی، چقدر در مدیریت بودجه خود موفق بوده و به نوعی عدم مدیریت مطلوب دولت را در مخارج نشان می‌دهد. این شاخص ناکارآمدی دولت بر انضباط و مدیریت بودجه را نشان می‌دهد.

$$I_5 = \frac{\text{کسری بودجه دولت}}{\text{درآمد نفتی دولت}} \quad (۵)$$

۲- شاخص بدهی عمومی پوپولیسم نفتی^۳ (I6) - نسبت کل بدهی‌های دولت به بانک‌ها و موسسات مالی به درآمد نفتی دولت: دولت برای راضی نگه داشتن اقبال مختلف جامعه، به ویژه قشر فرودست، مخارج خود را افزایش می‌دهد. این باعث می‌شود که دولت برای تامین مخارج خود به سازمان‌ها و نهادهای دیگر بدهکار باشد، مانند بانک‌ها و موسسات مالی. این شاخص نشان می‌دهد دولت با تکیه بر درآمد نفتی، به چه میزان خلق بدهی داشته است. چون دولت پوپولیست معمولاً با کسری بودجه مواجه است، انتظار بر این است که دولت پوپولیستی در کاهش این شاخص نیز، موفق نباشد.

^۱ Petro-populism Income Distribution Index

^۲ Petro-populism Deficit Index

^۳ برای چهار شاخص اول در مخرج کسر از نسبت درآمد نفتی دولت به کل بودجه دولت استفاده شده که نسبت در صورت و مخرج رعایت شود. اما برای چهار شاخص دوم صرفاً از مقدار ریالی درآمد نفتی استفاده شده است.

^۴ Petro-populism Public Debt Index

$$I_6 = \frac{\text{بدهی بخش دولتی به بانکها و مؤسسات مالی}}{\text{درآمد نفتی دولت}} \quad (۶)$$

۳- شاخص فرار سرمایه پوپولیسم نفتی^۱ (I7) - نسبت خالص خروج سرمایه از کشور به درآمد نفتی دولت: در مرحله دوم با شروع تنگناهای اقتصادی و در مرحله سوم با شیوع نشانه‌های بحران اقتصادی، شرایط سرمایه‌گذاری در داخل مساعد نیست، فرار سرمایه شکل می‌گیرد. این شاخص نشان می‌دهد دولت پوپولیستی با تکیه بر درآمد نفتی، به چه میزان مانع خروج سرمایه شده است و شرایط اقتصادی را برای جذب سرمایه بدون ریسک، آرام نموده است.

$$I_7 = \frac{\text{خالص خروج سرمایه}}{\text{درآمد نفتی دولت}} \quad (۷)$$

۴- شاخص واردات پوپولیسم نفتی^۲ (I8) - نسبت کل واردات کالاهای مصرفی به درآمد نفتی دولت: از ابتدای مراحل شکل‌گیری دولت، رهبر پوپولیستی برای کاهش تقاضای کل و تامین نیازهای مصرفی جامعه از طریق کانال واردات تلاش می‌کند. این شاخص نشان می‌دهد دولت پوپولیستی با تکیه بر درآمد نفتی به چه میزان کالاهای مصرفی وارداتی را برای تامین تقاضای کل و ایجاد رضایت اجتماعی وارد نموده است. انتظار بر این است که این شاخص با ظهور دولت پوپولیستی روندی فزاینده را داشته باشد.

$$I_8 = \frac{\text{واردات کالاهای مصرفی}}{\text{درآمد نفتی دولت}} \quad (۸)$$

۴-۱. ارایه جدول شاخص برای ایران

در این قسمت شاخص‌های هشت گانه معرفی شده در قسمت قبل برای ایران طی سال‌های ۱۳۵۷-۱۳۹۶^۳ برای دولت‌های دوره‌های مختلف محاسبه خواهد شد. برای این منظور طبقه‌بندی دوره‌های ریاست جمهوری به صورت زیر انجام خواهد شد:

- ۱- دوره ده ساله: بعد از انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۶۸ (دولت‌های اول تا چهارم)
- ۲- دوره ۱۳۶۸ - ۱۳۷۶: دولت‌های پنجم و ششم
- ۳- دوره ۱۳۷۶ - ۱۳۸۴: دولت‌های هفتم و هشتم
- ۴- دوره ۱۳۸۴ - ۱۳۹۲: دولت‌های نهم و دهم
- ۵- دوره ۱۳۹۲ - ۱۳۹۷: دولت یازدهم

^۱. Petro-populism- Capital Flight Index

^۲. Petro-populism Imports Index

^۳. دوره مطالعه تا سال در دسترس بودن داده‌های آماری است.

نتایج در جدول پیوست ۱ گزارش شده است^۱ و نشان می‌دهد که از ۸ شاخص پیشنهادی، ۶ شاخص رشد اقتصادی، نرخ تورم، نرخ بیکاری، ضریب جینی، فرار سرمایه و واردات برای دوره مورد بررسی طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۲ (دولت‌های نهم و دهم) بیشترین مقدار را دارند و دو شاخص کسری بودجه و بدهی دولت برای دولت سوم و چهارم بیشترین مقدار را دارد. همچنین مقدار میانه ۶ شاخص فوق در دوره مورد نظر (۱۳۸۴-۱۳۹۲) نسبت به میانه کل دوره مورد بررسی (۱۳۵۷-۱۳۹۷) بیشترین مقدار را دارند و میانه شاخص بدهی دولت و کسری بودجه برای دولت سوم و چهارم بیشترین مقدار را دارد. در جدول ۲ این مطلب گزارش شده است.

جدول (۲): جدول میانه شاخص پوپولیسیم نفتی

شاخص	شاخص وارداتی	شاخص فرار سرمایه	شاخص بدهی عمومی	شاخص کسری بودجه	شاخص توزیع درآمد	شاخص نرخ بیکاری	شاخص نرخ تورم	شاخص نرخ رشد	دوره
۰/۱۴	۰/۰۳۷	۰/۷	۰/۳۶	۰/۰۲۴	۰/۷۵	۱/۰۵	۵/۷۲	کل دوره	
۰/۲۶	۰/۴	۰/۷۳	۰/۴۴	۰/۰۴۶	۱/۲۹	۱/۹۱	۱۱/۰۳	۱۳۹۲-۱۳۸۴	

منبع: محاسبات تحقیق

برای محاسبه یک شاخص کلی به عنوان معیار پوپولیسیم نفتی، میانگین هندسی شاخص‌های هشت گانه برای هر سال محاسبه شده است. نتایج در جدول زیر آمده است. همان طور که مشخص است مقدار شاخص پوپولیسیم نفتی در سال ۱۳۸۸ بیشترین مقدار را دارد. همچنین شاخص در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۲ بیشترین مقدار را نسبت به سال‌های دیگر دارد و میانه شاخص پوپولیسیم نفتی در دوره دولت نهم و دهم نسبت به بقیه دوره‌ها و کل دوره مورد بررسی پژوهش بیشتر است. که این نشان دهنده حاکم بودن شرایط پوپولیستی در کشور طی سال‌های مذکور است:

جدول (۳): شاخص پوپولیسیم نفتی در ایران

سال	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۳۶۶	۱۳۶۷
شاخص	۰/۱۱	۰/۲۲	۰/۳۱	۰/۱۸	۰/۲۵	۰/۱۴	۰/۳۸	۰/۱۸	۰/۷۲	۰/۳۷	۰/۴۴
سال	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸
شاخص	۰/۲۳	۰/۰۹	۰/۱۵	۰/۱۹	۰/۰۸	۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۰۸	۰/۳۱	۰/۲۳	۰/۲۷
سال	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
شاخص	۰/۲	۰/۰۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۳	۰/۶۴	۰/۸۴	۰/۸۸	۱/۱۵	۰/۴۲
سال	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷			
شاخص	۰/۴۷	۰/۶۷	۰/۶۲	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۱۶	۰/۱۶	۰/۱۸			

منبع: محاسبات تحقیق

^۱ داده‌های پژوهش در بخش داخلی از سایت بانک مرکزی و سایت مرکز آمار ایران استخراج شده‌اند.

با توجه به هدف دوم پژوهش، در ادامه اثر سیاست‌های پوپولیستی بر نرخ تورم ایران ارزیابی خواهد شد.

۵. مدل پژوهش

هدف دوم پژوهش این است که اثر سیاست‌های پوپولیستی بر نرخ تورم ایران طی دوره ۱۳۸۴-۱۳۹۲ بررسی شود. با توجه به جدول شاخص پوپولیسم نفتی در قسمت قبل، مشخص شد که مقدار شاخص‌های هشت گانه پوپولیستی در اقتصاد ایران طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۲ نسبت به دوره‌های دیگر بیشترین مقدار دارند. با توجه به هزینه سیاست‌های پوپولیستی بر اقتصاد، نرخ تورم که یکی از متغیرهای کلیدی اقتصاد کلان پوپولیستی است به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته می‌شود. بنابراین تلاش شده است که از روشی استفاده شود که به ارزیابی یک سیاست اقتصادی در سطح کلان پرداخته شود. برای بررسی این فرضیه از روش کنترل ساختگی^۱ که روشی نسبتاً جدید و نوپایی است، استفاده شده است. در ادامه مبانی روش کنترل ساختگی تشریح خواهد شد.

۵-۱. معرفی روش کنترل ساختگی

روش کنترل ساختگی به عنوان راهی برای پر کردن شکاف کمی-کیفی در سیاست‌های مقایسه‌ای است و روشی سیستماتیک برای انتخاب واحدهای قابل مقایسه در مطالعات موردی و استنباط دقیق کمی در مطالعات تطبیقی فراهم می‌کند. در این روش، واحدی که تحت تاثیر سیاست قرار می‌گیرد با واحدهای منتخبی که سیاست یا مداخله بر آن‌ها موثر نیست، مقایسه می‌شود و روند واحد تحت مداخله شبیه‌سازی می‌شود. در روش کنترل ساختگی امکان نتیجه‌گیری دقیق کمی مداخله فراهم می‌شود. این روش اولین بار توسط آبادی^۲ و همکاران (۲۰۱۰) مورد استفاده قرار گرفت تا برنامه کنترل دخانیات که در سال ۱۹۸۸ در ایالت کالیفرنیا اجرا شد، ارزیابی شود. همچنین از این روش برای تحلیل سیاست‌های رهبران پوپولیستی (فانک و همکاران، ۲۰۲۰) مطالعه قوانین حمل سلاح (دونوهو^۳ و همکاران، ۲۰۱۹)، بررسی پیامدهای اقتصادی سیاست‌های پوپولیستی هوگو چاوز (گریر و ماینارد، ۲۰۱۶) سیاست مهاجرتی (بوهن^۴ و همکاران، ۲۰۱۴) و چندین مورد دیگر استفاده شده است.

^۱. Synthetic Control Method

^۲. Alberto Abadie

^۳. Donohue

^۴. Bohn

در مطالعات غیر تصادفی محقق نقشی در تعیین گروه هدف کنترل ندارد. انتخاب نمونه به صورت غیر تصادفی به تورش در نتایج منجر می‌شود که در ادبیات اقتصادسنجی به تورش انتخاب معروف است. روش‌های مختلفی برای مقابله با تورش انتخاب ارائه شده است که متداول‌ترین آن‌ها روش‌های همسان‌سازی^۱ هستند. هرچند روش‌های همسان‌سازی در توازن کردن ویژگی‌های قابل مشاهده میان دو گروه هدف و کنترل موفق هستند، اما چنانچه عوامل غیرقابل مشاهده، باعث اختلاف واحدهای هدف و کنترل باشند، در این صورت استفاده از روش همسان‌سازی منجر به تورش در نتایج می‌شود (بلاندل و دیاز^۲، ۲۰۰۹). روش کنترل ساختگی، روشی جایگزین برای مدل کردن و کنترل عوامل مختل کننده غیر قابل مشاهده و متغیر در طی زمان است. همچنین در این روش، مشکل تورش انتخاب، با انتخاب واحدهای کنترل از روش بهینه‌یابی بر طرف شده است.

۱. فرض می‌شود $J+1$ واحد (کشور، شهر، منطقه) وجود دارد که از میان این واحدها، واحد اول تحت تاثیر یک مداخله یا سیاست قرار می‌گیرد و واحدهای باقیمانده یعنی واحد دوم تا $J+1$ قابلیت آن را دارند که با واحد اول مقایسه شوند. با استفاده از ادبیات ارزیابی سیاست اقتصادی، واحدی که تحت اعمال سیاست قرار می‌گیرد را واحد تحت درمان (*Treated Unit*) و بقیه واحدها به نام واحدهای کنترلی (*Donor Pool*) نامیده می‌شوند. همچنین اصطلاحات رویداد، مداخله و درمان^۳ به جای هم به کار می‌روند که حاکی از سیاست اتخاذی است. این روش تلاش می‌کند به کمک واحدهای کنترلی تغییرات واحد تحت درمان را شبیه سازی کند بنابراین واحدهای کنترلی نباید تحت تاثیر سیاست مشابه قرار بگیرند تا یک شوک ساختاری را تجربه کنند. فرض می‌شود Y_{it}^I متغیر قابل مشاهده برای واحد I ام در زمان t است در صورتی که تحت درمان یا سیاست قرار بگیرد و Y_{it}^N نتایج مربوط به واحد I ام در صورتی که تحت درمان قرار نمی‌گرفت، است. α_{it} به این صورت تعریف می‌شود: $\alpha_{it} = Y_{it}^I - Y_{it}^N$.

α_{it} نشانگر اثر اجرای برنامه برای واحد I ام در زمان t است. از آن جا که Y_{it}^I قابل مشاهده است، برای تخمین α_{it} تنها باید Y_{it}^N تخمین زده شود. در روش کنترل ساختگی Y_{it}^N توسط یک مدل عاملی^۴ وزنی برآورد می‌شود و از نتایج وزنی گروه کنترل

1. Matching

2. Blundell and Dias

3. Event, Intervention, Treatment

4. Factor Model

بهره گرفته می‌شود. برای این منظور برداری از وزن‌ها به صورت $(W_2, \dots, W_{J+1})$ تعریف می‌شود به نحوی که هر وزن بین صفر و یک و مجموعه آن‌ها برابر با یک است. در روش کنترل ساختگی هدف آن است که اختلاف میان ویژگی‌های قبل سیاست واحد درمان و گروه کنترل $(X_1 - X_0W)$ به کمک وزن‌های بهینه (W^*) حداقل شود. در واقع وزن‌ها به گونه‌ای انتخاب و کالیبره می‌شوند که میانگین مربع خطای تخمین زنده‌های گروه کنترلی $(MSPE)^1$ برای دوره قبل درمان، که به صورت زیر تعریف می‌شود، حداقل شود: $MSPE = (Y - Y_0W^*)'(Y - Y_0W^*)$

۲-۵. روش کنترل ساختگی برای ارزیابی سیاست‌های پوپولیستی

دولت‌های نهم و دهم در ایران

برای بررسی فرضیه پژوهش (اثر مثبت سیاست‌های پوپولیستی بر نرخ تورم در ایران) از روش کنترل ساختگی استفاده شده است. سیاست‌های اقتصادی دولت‌های نهم و دهم طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۲ در ایران به عنوان درمان یا سیاست در نظر گرفته می‌شوند و همچنین کشور ایران به عنوان واحد درمان و کشورهای صادرکننده نفت به عنوان گروه کنترلی انتخاب شده‌اند. براساس گزارش‌ها و پژوهش‌های بین‌المللی، طی سال‌های اخیر کشورهای ونزوئلا (مایرنا و گریز، ۲۰۱۶)، اکوادور، روسیه و بولیوی (فانک و همکاران، ۲۰۲۰) به دلیل آن که در دوره مشابه سیاست‌های پوپولیستی را تجربه کرده‌اند، از گروه کنترلی حذف شده‌اند. چرا که در روش کنترل ساختگی باید، واحدهای گروه کنترلی تحت تاثیر درمان یا سیاست قرار نگرفته باشند. کشورهای عمان، سودان، عراق، قطر، امارات و کنگو به دلیل در دسترس نبودن داده‌های آماری نیز از گروه کنترلی حذف شده‌اند. ۱۰ کشور صادرکننده نفت به این نحوه انتخاب شده‌اند که صادرات نفت و فرآورده‌های آن حداقل ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل داده باشند (کارل^۲، ۱۳۹۸). کشورهای گروه کنترلی به این قرار هستند: الجزایر، عربستان سعودی، کویت، نیجریه، اندونزی، مالزی، مکزیک، گابن، نروژ و چاد. متغیر وابسته، نرخ تورم سالیانه (inflation)، شاخص مصرف کننده است. متغیرهای پیش‌بینی‌کننده عبارتند از: نرخ تورم دوره قبل $(X1)$ ، نسبت مخارج عمومی دولت به $GDP (X2)$ ، میزان کل واردات کالا و خدمات کشور به $GDP (X3)$ ، میزان کل صادرات کالا و خدمات کشور به $GDP (X4)$ ، نرخ رشد نقدینگی $(X5)$ ، نرخ ارز رسمی هر کشور $(X6)$. کل دوره مورد

¹. Mean Squared Prediction Error

². Terry Lynn Karl

بررسی نیز ۱۹۹۰-۲۰۱۹ است. برای برآورد مدل از نرم افزار stata که بسته synth به آن ضمیمه شده، استفاده شده است. جدول زیر توصیف داده‌های نمونه پژوهش را نشان می‌دهد.^۱

جدول (۴): توصیف آماری متغیرهای مدل

متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	کمترین مقدار	بیشترین مقدار
نرخ تورم	۳۳۰	۷/۳	۱۰/۲	-۱۱/۶۸	۷۲/۸۳
مخارج دولت به GDP	۳۳۰	۱۵/۵	۷/۹	۰/۹۱	۷۶/۲۲
واردات به GDP	۳۳۰	۳۳/۵	۱۷/۸	۹/۵	۱۲۵/۷
صادرات به GDP	۳۳۰	۴۰/۹	۲۱/۲	۹/۲	۱۲۱/۳۱
نرخ رشد نقدینگی	۳۳۰	۱۲/۴	۱۴/۵	-۴۳/۷۳	۱۲۵
نرخ ارز رسمی	۳۳۰	۱۸۴۳/۷۷	۵۴۴۹/۵۳	۰/۲۶	۴۲۰۰۰

منبع: محاسبات تحقیق

۵-۲-۱. تخمین مدل

۵-۲-۱. وزن های بهینه کشورهای گروه کنترلی

بعد از برآورد مدل به کمک نرم افزار مشخص گردید که کشورهای مکزیک، نیجریه و اندونزی دارای وزن بهینه در شبیه‌سازی روند نرخ تورم ایران هستند. بیشترین سهم مربوط به کشور مکزیک و کمترین سهم مربوط به عربستان سعودی است. این مطلب بدین مفهوم است که کشورهای جدول زیر (۵) دارای وزن برای ساخت نرخ تورم ساختگی ایران هستند و سایر کشورها با وزنی برابر با صفر در این شبیه‌سازی نقشی نداشته‌اند.

جدول (۵): وزن کشورهای گروه کنترل

وزن	کشور
۰/۴۴۶	مکزیک
۰/۳۲۳	نیجریه
۰/۲۳۱	اندونزی

منبع: محاسبات تحقیق

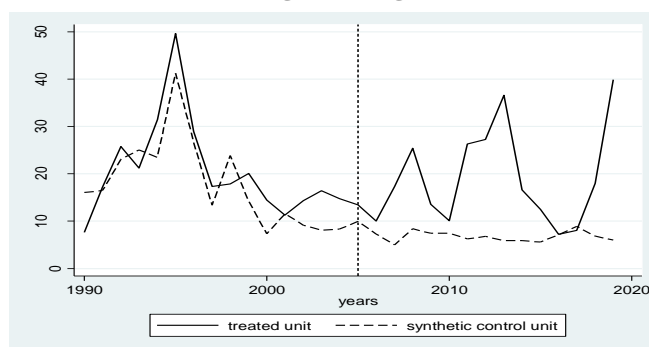
۵-۲-۲. شبیه‌سازی روند نرخ تورم ایران

کشور ایران به عنوان واحد تحت درمان یا سیاست در نظر گرفته شده است. سال ۲۰۰۵ به عنوان سالی انتخاب می‌شود که سیاست‌های پوپولیسیم نفتی در ایران شکل و شدت گرفته است (سهم عدالت، مسکن مهر، سفرهای استانی).

^۱. تمامی داده‌ها از سایت بانک جهانی استخراج شده است.

شکل ۲ روند واقعی و ساختگی نرخ تورم ایران را از سال ۱۹۹۰-۲۰۱۹ نشان می‌دهد. خط ممتد تورم واقعی رخ داده و خط منقطع روند ساختگی است. مطابق با نمودار مشخص است که تا قبل از سال ۲۰۰۵، این دو خط تقریباً نزدیک به هم و روندی مشابه دارند. از سال ۲۰۰۵ به بعد و با روی کار آمدن دولت نهم، با شدت گرفتن قیمت جهانی نفت و اعمال سیاست‌های پوپولیستی اقتصادی و سیاسی، فاصله دو خط اختلاف فاحشی داشته است. نمودار شکل ۲ نشان می‌دهد که سیاست‌های پوپولیستی در این دوره در کنار افزایش درآمد نفتی دولت و افزایش قیمت جهانی نفت نتوانسته نرخ تورم کشور را مانند روند شبیه سازی شده کاهش دهد و در واقع سیاست‌های پوپولیستی این دوران بر نرخ تورم کشور اثری مثبت داشته است.

شکل (۲): روند واقعی و ساختگی نرخ تورم ایران

منبع: محاسبات تحقیق.

جدول ۶ روند واقعی و شبیه‌سازی شده (ساختگی) نرخ تورم را در ایران برای دوره مورد بررسی (۱۹۹۰-۲۰۱۹) نشان می‌دهد. طبق جدول مشخص است که اختلاف این دو نرخ از سال ۲۰۰۵ به بعد اختلاف بیشتری داشته است و از سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۰۵ اعداد نزدیک به هم هستند که نشان از خوبی برآورد مدل است.

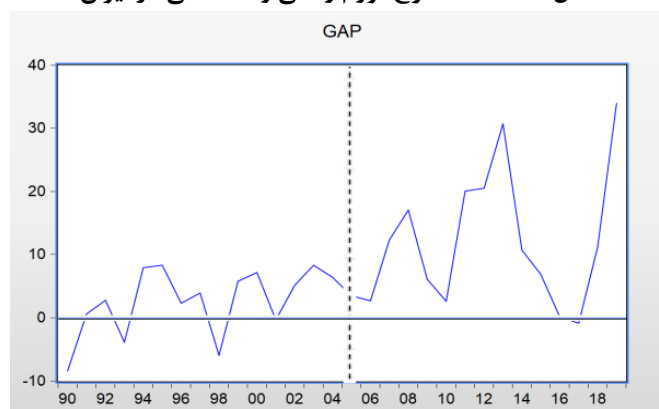
جدول (۶): نرخ تورم واقعی و ساختگی ایران

سال	۱۹۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۲۰۰۰	۰۱	۰۲	۰۳	۰۴
نرخ واقعی	۷/۶	۱۷/۱	۲۵/۸	۲۱/۲	۳۱/۴	۴۹/۶	۲۸/۹	۱۷/۳	۱۷/۸	۲۰	۱۴/۴	۱۱/۲	۱۴/۳	۱۶/۴	۱۴/۷
نرخ شبیه‌سازی	۱۴	۱۶/۴	۲۳	۲۵	۲۳/۴	۴۱/۳	۲۶/۶	۱۳/۳	۲۳/۸	۱۴/۲	۷/۳	۱۱/۵	۹/۱	۹	۸/۳
سال	۲۰۰۵	۰۶	۰۷	۰۸	۰۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۲۰۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹
نرخ واقعی	۱۳/۴	۱۰	۱۷/۳	۲۵/۴	۱۳/۵	۱۰	۲۶/۲	۲۷/۲	۳۶/۶	۱۶/۶	۱۲/۴	۷/۲	۸	۱۸	۳۹/۹
نرخ شبیه‌سازی	۹/۹	۷/۳	۴/۹	۸/۳	۷/۴	۷/۴	۶/۲	۶/۷	۵/۹	۵/۸	۵/۵	۷/۱	۸/۹	۶/۸	۶

منبع: محاسبات تحقیق

شکل ۳ شکاف بین نرخ تورم واقعی و نرخ شبیه‌سازی شده را نشان می‌دهد. مطابق با نمودار مشخص است که قبل از سال ۲۰۰۵ نوسان روند شکاف محدود و نزدیک به صفر است. از سال ۲۰۰۵ به بعد نوسان شکاف بیشتر شده و از صفر فاصله بیشتری گرفته است. بنابراین طبق جدول ۶ و شکل‌های ۲ و ۳ مشخص است که با شدت گرفتن سیاست‌های پوپولیستی از سال ۲۰۰۵ در ایران، نرخ تورم شدت گرفته و شتابان شده است. البته در یک دهه اخیر مسله تحریم هسته‌ای ایران و پیامدهای ناشی از آن و دیگر عوامل مؤثر بر نرخ تورم ایران نیز قابل ملاحظه هستند که در چارچوب نظری این پژوهش قرار ندارند.

شکل (۳): شکاف نرخ تورم واقعی و ساختگی در ایران

منبع: محاسبات تحقیق.

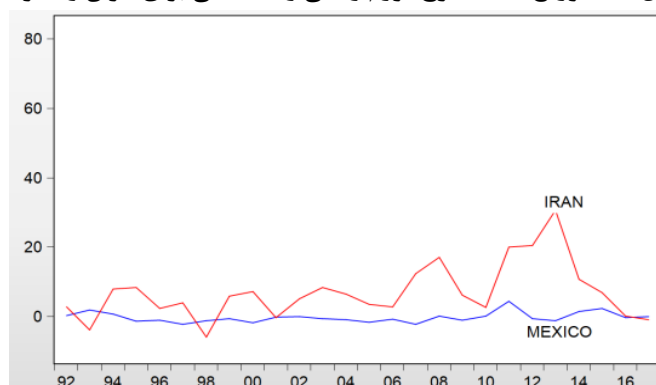
۵-۲-۳. آزمون صوری یا دارونما^۱

برای بررسی معناداری تخمین‌های صورت گرفته از آزمون صوری یا دارونما استفاده می‌شود. این آزمون که یک آزمون بصری است و به استناد روش کنترل ساختگی پیشنهاد می‌کند که اگر به جای کشور تحت درمان یا سیاست، یکی دیگر از کشورها یا واحدهای کنترل (که وزن بهینه به آن اختصاص یافته است) انتخاب شود، آیا نتیجه متفاوتی حاصل خواهد شد. اگر این تفاوت معنادار باشد، بدین مفهوم است که نتیجه اولیه برای کشور یا واحد تحت درمان یا سیاست قابل اطمینان خواهد بود (آبادی و همکاران، ۲۰۱۰). به منظور بررسی معناداری نتایج آرایه شده در قسمت قبل، کشور مکزیک به عنوان کشور تحت سیاست انتخاب شده و روند نرخ تورم شبیه سازی شده برای این کشور تخمین زده شده است. شکل ۴ روند شکاف نرخ تورم واقعی و ساختگی

^۱. Placebo Test

را برای کشور ایران و مکزیک را نشان می‌دهد. مطابق با شکل مشخص است که شکاف برای کشور مکزیک نوسان حول صفر دارد، همچنین مشخص است شکاف نرخ واقعی و ساختگی برای ایران بعد از ۲۰۰۵ نوسانی بیشتری را دارد (که حاکی از اثر مثبت سیاست‌های پولی‌یستی بر نرخ تورم ایران است).

شکل (۴): توزیع شکاف نرخ تورم واقعی و ساختگی برای ایران و مکزیک

منبع: محاسبات تحقیق.

در روش کنترل ساختگی، عبارت $\hat{\alpha} = Y_{t1} - \sum_{j=2}^{J+1} W_j^* Y_{tj}$ تخمین اثر برنامه روی واحدهای هدف را اندازه‌گیری می‌کند و فرضیه معناداری آن به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$H_0: \alpha_{1t} = 0, \text{ برای } t = T_0$$

$$H_1: \alpha_{1t} \neq 0$$

اگر فرضیه H_0 رد شود بنابراین می‌توان اثر سیاست‌های پولی‌یستی بر کشورهای دیگر را مثبت دانست. جدول زیر نتایج آزمون صوری را برای سه کشور اندونزی، مکزیک و نیجریه را نشان می‌دهد.

جدول (۷): مقادیر آماره p محاسبه شده از طریق آزمون صوری

کشور	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۱	۲۰۰	نتیجه
	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۰	۹	۸	۷	۶	۰
مکزیک	۰/۳	۰/۲	۰/۷	۰/۱	۰/۳	۰/۳	۰/۳	۰/۳	۰/۳	۰/۳	۰/۲	۰/۳	۰/۳	۰/۳	رد H_1
نیجریه	۰/۱	۰/۳	۰/۱	۰/۲	۰/۲	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۶	رد H_1
اندونزی	۰/۱	۰/۱	۰/۲	۰/۳	۰/۴	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۹	رد H_1

منبع: محاسبات تحقیق

استفاده از نتایج آزمون‌های صوری، امکان محاسبه آماره p و در نتیجه آزمون فرضیه معناداری نتایج را امکانپذیر می‌کند. در جدول بالا (سه کشور دارای بالاترین وزن) و در جدول پیوست ۲ (مقادیر آماره p برای دیگر کشورها)، تمامی کشورها به صورت جداگانه، به عنوان کشور تحت درمان یا سیاست انتخاب و برآورد برای آن‌ها زده شد. مقادیر آماره p حکایت از عدم رد فرض صفر دارد، به عبارت دیگر سیاست‌های پوپولیستی به عنوان درمان در کشورهای گروه کنترلی بر تورم اثری نداشته است.

۶. جمع بندی و نتیجه‌گیری

در این پژوهش ابتدا مفاهیم پوپولیسم، پوپولیسم اقتصادی و پوپولیسم نفتی ارایه شد. پوپولیسم بزرگداشت ظاهری مفهوم مردم است. این که نماینده مردم، از خود مردم است و برای تامین نیازهای اقشار محروم و آسیب دیده بر مسند قدرت تکیه می‌زند. یکی از رهیافت‌های علمی پوپولیسم، رهیافت اقتصادی-اجتماعی آن است که به طور ویژه در مطالعات پوپولیسم آمریکای لاتین در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ غالب بوده است. مفهوم اقتصاد کلان پوپولیسم از همین رهیافت استخراج شده که معادل مفهوم پوپولیسم کلاسیک در اقتصاد است. چهار مرحله یا فاز برای پوپولیسم کلاسیک تدوین شده است که پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد سال‌های ریاست جمهوری دولت‌های نهم و دهم در ایران منطبق بر مراحل شکل‌گیری پوپولیسم کلاسیک است. همچنین یافته‌های این پژوهش این مطلب را به کمک شاخص پوپولیسم نفتی تایید کرد. مفهوم دیگر، پوپولیسم جدید است که با اندکی تفاوت نسبت به پوپولیسم کلاسیک در سال‌های بعد از دهه ۱۹۹۰ در برخی کشورها پدیده‌ای غالب بوده است. در این پژوهش ۸ شاخص برای پوپولیسم نفتی پیشنهاد شد و برای سال‌های ۱۳۵۷-۱۳۹۷ این ۸ شاخص محاسبه شدند. نتایج پژوهش نشان داد که طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۲ شش شاخص پوپولیسم نفتی مقادیر بالاتری نسبت به دوره‌های دیگر دارند. همچنین شاخص پوپولیسم نفتی (متوسط هندسی ۸ شاخص پیشنهاد شده) برای سال ۱۳۸۸ نسبت به بقیه سال‌ها بیشترین مقدار را دارد. بعد از مشخص شدن این مطلب که در دوره ۱۳۸۴-۱۳۹۲ سیاست‌های پوپولیستی در ایران نمایان‌تر بوده‌اند به کمک روش کنترل ساختگی اثر سیاست‌های پوپولیستی بر نرخ تورم ایران طی دوره مذکور آزمون و تحلیل شد. برآوردها نشان داد که روند واقعی و شبیه‌سازی شده نرخ تورم ایران طی دوره مذکور، اختلاف فاحشی باهم دارند که تاییدکننده اثر مخرب سیاست‌های پوپولیستی دولت‌های

منابع:

- آشوری، داریوش (۱۳۸۶)، دانشنامه سیاسی، چاپ چهاردهم، نشر مروارید.
- بهرامی کمیل، نظام (۱۴۰۰)، توتالیتاریسم فرهنگی، چاپ اول، نشر کویر.
- ثمودی، علیرضا (۱۴۰۰)، پوپولیسم اروپایی، چاپ اول، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات فرهنگی.
- سرزعی، علی (۱۳۹۶)، پوپولیسم ایرانی، چاپ دوم، نشر کرگدن.
- سوری، علی (۱۴۰۰)، اقتصادسنجی، چاپ اول، نشر نور علم.
- عادلی، عبدالحمید، غفاری، هادی و شایگانی، بیتا (۱۴۰۱)، اثر تحریم‌های اقتصادی بر صادرات ایران، مطالعات اقتصادی کاربردی، ۱۱ (۱۴): ۹۷-۱۲۷.
- کاویانی، زهرا (۱۳۹۶)، مقدمه‌ای بر اقتصاد کلان پوپولیسم، مرکز پژوهش‌های مجلس.
- موسوی جهرمی، یگانه، رضوی، محمدرضا، خدادکاشی، فرهاد و ایزدی، سید حسین (۱۳۹۶)، بررسی مشوق‌های توسعه‌ای منطقه‌ای با رویکرد DID، پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، ۲۸ (۳): ۳۳-۵۰.
- Abadie, A., Diamond, A., Hainmueller, J. & Diamond, A. (2010), Synthetic Control Method for Comparative Case Studies, Journal of the American Statistical Association, 105: 493-505.
- Abadie, A. & Gaddeazabal, J. (2003), The Economic Costs of Conflict, The American Economic Review, 93(1): 1-12.
- Alizadeh, P. (2014), Iran and the Global Economy, First Published by Routledge.
- Ball, C., Freytag, A. & Kautz, M. (2019), Populism-what Next? A First Look at Populist Walking-Stick Economies, CESifo Working Paper, 7914: 23-66.
- Bittencourt, M. (2009), Polarisation, Populism and Hyperinflation, University of Pretoria, Working Paper Series.
- Bresser-Pereira, L. (1993), Economic Reforms and Economic Growth, Cambridge University Press.
- Bresser-Pereira, L. & Acqua, F. (1991), Economic Populism Versus Keynes, Journal of Post Keynesian Economics, 14(1): 29-38.
- Cortes, R. (2010), Danger of Populism, Bogota D. C, No 26.
- Dornbusch, R. and Edwards, S. (1990), Macroeconomic Populism, Journal of Development Economics, 32: 247-277.

- DornBusch, R. and Edwards, S. (1991), *Macroeconomics of Populism in Latin America*, NBER Books from National Bureau of Economic Research.
- Edwards, S. (2019), *On Latin America Populism, and Its Echoes around the World*, *Journal of Economic Perspectives*, 4: 76-99.
- Farzanegan, M. (2009), *Macroeconomic of Populism in Iran*, MPRA Paper, 15546: 40-60.
- Funke, M., Schularick, M. & Trebesch, C. (2020), *Populist Leaders and Economy*, Kiel Working Paper, 2169: 1-120.
- Frisell, L. (2004), *Populism*, NBER Working Paper, 166:21-45.
- Grier, K. & Maynard, N. (2016), *The Economic Consequence of Hugo Chavez: A Synthetic Control Analysis*, *Journal of Economic Behavior and Organization*, 125: 1-21.
- Gunning, P. (2006), *Understanding Democracy: an Introduction to Public Choice*, Nomad press, 130: 249-250.
- Guiso, L., Herrera, H., Morelli, M. & Sonno, T. (2017), *Demand and supply of populism*. London, UK: Centre for Economic Policy Research.
- Kalteasser, C. (2019), *Populism and the Economy*, *International Policy Analysis*.
- Karl, T. (1997), *The Paradox of Plenty*, University of California Press.
- Krueger, A. O. (1974), *The Political Economy of Rent-seeking society*, *American Economic Review*, 64(3): 291-303.
- Matsen, E., Natvik, G. J. & Torvik, R. (2016), *Petro populism*, *Journal of Development Economics*, 118, 1-12.
- McClelland, R. (2017). *Synthetic Control Method*, LEQS Paper, No 112.
- Moeeni, S., Sharifi, A., Mozafari H. & Mohamadi, V. (2021), *The Impact of Iran oil Sanctions on the Exchange Rates*, *Iranian Economic Review*, 25(3): 397-417.
- Mudde, C. and Kaltwasser, C. (2017), *Populism*, New York, Oxford University Press, 131 Pages.
- Muller, J. W. (2016), *What is Populism?*, Pennsylvania, University Pennsylvania Press, 123 Pages.
- Ocampo, E. (2015), *Commodity Price Booms and Populist Cycles*, www.cema.edu.ar
- Sachs, J. (1989), *Social Conflict and Populist in Latin America*, Working Paper No. 2897.

Seghezza, E. & Pittaluga, G. B. (2018), Resource rents and populism in resource-dependent economies, *European Journal of Political Economy*, 54: 83-88.

Tornell, A., & Lane, P. R. (1999), The Voracity Effect, *American Economic Review*, 89(1): 22-46.

Ross, M. L. (2015). What Have We Learned about the Resource Curse?, *Annual Review Polite*, 18: 239-259.

Taggart, P. (2000), *Populism*, Open University Press.

پیوست‌ها:

پیوست ۱: جدول شاخص‌های هشت‌گانه پوپولیسم نفتی براساس نسبت‌های

پیشنهاد شده پژوهش

سال	شاخص ۱	شاخص ۲	شاخص ۳	شاخص ۴	شاخص ۵	شاخص ۶	شاخص ۷	شاخص ۸	شاخص کل
۱۳۵۷	۲/۳۱	-۰/۲۳	۰/۲۵	۰/۰۱	۰/۰۶	۰/۲۸	-۰/۰۰۰۱	۰/۱۴	۰/۱۱
۱۳۵۸	۱/۸۵	-۰/۲۱	۰/۲	۰/۰۰۸	۰/۴۳	۰/۴۲	۰/۴	۰/۱۴	۰/۲۲
۱۳۵۹	۲/۷÷	-۰/۶۳	۰/۲۹	۰/۰۱	۱/۰۹	۱	-۰/۰۷	-۰/۲۲	۰/۳۱
۱۳۶۰	۲/۷۶	-۰/۶۳	۰/۲۹	۰/۰۱	۰/۸۸	۰/۹۳	-۰/۰۰۰۱	-۰/۲۳	۰/۱۸
۱۳۶۱	۱/۸	-۰/۳۹	۰/۲۲	۰/۰۰۹	۰/۳۹	-۰/۷	۰/۳۶	۰/۱۲	۰/۲۵
۱۳۶۲	۲/۹۲	-۰/۴۸	۰/۳۵	۰/۰۱	۰/۵	۰/۷۲	-۰/۰۰۰۵	۰/۱۳	۰/۱۴
۱۳۶۳	۴/۶	-۰/۴۸	۰/۵۱	۰/۰۱	۰/۴۵	۰/۹۶	-۰/۳۲	-۰/۱۴	۰/۳۸
۱۳۶۴	۵/۷	-۰/۳۹	۰/۶۸	۰/۰۲	۰/۵۳	۱/۰۱	-۰/۰۰۰۸	-۰/۱	۰/۱۸
۱۳۶۵	۱۷/۱۷	۴/۰۷	۲/۴	۰/۰۶	۳/۳۳	۳/۱۲	۰/۰۰۲	-۰/۲۷	۰/۷۲
۱۳۶۶	۸/۷	۲/۴۱	۱/۰۴	۰/۰۳	۱/۷۲	۱/۷۴	-۰/۰۰۱	-۰/۱	۰/۳۷
۱۳۶۷	۱۱/۱۳	۳/۲۱	۱/۳۳	۰/۰۴	۲/۶۲	۱/۹۷	۰/۰۰۱	-۰/۱	۰/۴۴
۱۳۶۸	۵/۷۲	۱/۱۱	۰/۷۷	۰/۰۲	۰/۷۵	۱/۲	-۰/۰۰۰۶	-۰/۱	۰/۲۳
۱۳۶۹	۳/۳۴	-۰/۳۵	۰/۴۶	۰/۰۱	۰/۱۲	۰/۶۴	-۰/۰۰۰۲	۰/۰۴	۰/۰۹
۱۳۷۰	۴/۷۲	۱/۱۷	-۰/۶۲	۰/۰۲	۰/۳۲	۰/۶۴	-۰/۰۰۰۲	-۰/۰۵	۰/۱۵
۱۳۷۱	۵/۸۴	۱/۴۲	-۰/۶۴	۰/۰۲	۰/۱۶	۰/۶۶	-۰/۰۰۰۱	-۰/۲۹	۰/۱۷
۱۳۷۲	۳/۵۱	-۰/۸۴	۰/۴	۰/۰۱	۰/۰۴	۰/۳۱	-۰/۰۰۰۶	-۰/۲۵	۰/۰۸
۱۳۷۳	۳/۱۸	۱/۱۵	-۰/۳۵	۰/۰۱	-۰/۰۰۰۴	۰/۲۹	-۰/۰۲	-۰/۱۲	-۰/۰۷
۱۳۷۴	۳/۲	۱/۶۱	۰/۳۵	۰/۰۱	-۰/۰۰۰۳	۰/۳۲	۰/۰۴	-۰/۱۱	۰/۰۷
۱۳۷۵	۳/۳۲	-۰/۸۳	۰/۳۹	۰/۰۱	-۰/۰۰۰۲	۰/۳۶	۰/۲۵	-۰/۱	۰/۰۸
۱۳۷۶	۵/۱۷	-۰/۸۹	-۰/۶۷	۰/۰۲	۰/۰۸	۰/۵۹	-۰/۲۸	-۰/۰۹	۰/۳۱
۱۳۷۷	۹/۷۸	۱/۸۵	۱/۲۷	۰/۰۴	۰/۷۵	۱/۶۴	-۰/۰۰۰۷	-۰/۱۵	۰/۲۳
۱۳۷۸	۶/۱۲	۱/۲۵	۰/۸۴	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۹۳	۰/۲۳	-۰/۰۷	۰/۲۷
۱۳۷۹	۵/۶۱	-۰/۷۶	-۰/۸۶	۰/۰۲	-۰/۰۰۶	۰/۸	۰/۱۱	-۰/۰۶	-۰/۲

۱۳۸۰	۵/۹۸	۰/۷۲	۰/۸۹	۰/۰۲	۰/۰۰۰۱	۰/۷	۰/۰۰۰۱	۰/۰۳	۰/۰۲
۱۳۸۱	۶/۱۶	۱/۰۶	۰/۸۶	۰/۰۲	۰/۳۶	۰/۶۵	۰/۰۰۰۹	۰/۱۶	۰/۱۲
۱۳۸۲	۶/۹۵	۱/۱۷	۰/۸۹	۰/۰۳	۰/۳۴	۰/۵۸	۰/۰۰۰۷	۰/۱۶	۰/۱۲
۱۳۸۳	۷/۳۲	۱/۱۹	۰/۸۱	۰/۰۳	۰/۳۲	۰/۶	۰/۰۰۰۶	۰/۲	۰/۱۲
۱۳۸۴	۸	۰/۸۸	۰/۹۸	۰/۰۳	۰/۳۲	۰/۵۲	۰/۰۰۰۷	۰/۲۲	۰/۳
۱۳۸۵	۹/۷۵	۱/۳۵	۱/۱۸	۰/۰۴	۰/۸۱	۰/۶۲	۰/۳۱	۰/۳	۰/۶۴
۱۳۸۶	۱۲/۳	۲/۴۵	۱/۴	۰/۰۵	۰/۵۵	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۳۵	۰/۸۴
۱۳۸۷	۱۳/۳۴	۳/۴۱	۱/۳۹	۰/۰۵	۰/۹۷	۰/۷	۰/۴۸	۰/۳۳	۰/۸۸
۱۳۸۸	۱۷/۱۳	۱/۹۱	۲/۱۱	۰/۰۶	۱/۰۵	۱/۴	۰/۸۵	۰/۵۱	۱/۱۵
۱۳۸۹	۷/۹۴	۱/۰۵	۱/۱۴	۰/۰۳	۰/۰۹	۰/۷۴	۰/۴۲	۰/۱۹	۰/۴۶
۱۳۹۰	۸/۵۲	۱/۹۲	۱/۱	۰/۰۳	۰/۰۹	۰/۷۲	۰/۳۷	۰/۱۶	۰/۴۷
۱۳۹۱	۱۳/۳۱	۴/۰۶	۱/۶۲	۰/۰۵	۰/۱	۱/۳۸	۰/۲۸	۰/۲۲	۰/۶۷
۱۳۹۲	۱۰/۰۸	۳/۵	۱/۰۵	۰/۰۳	۰/۶۶	۱/۰۴	۰/۱۵	۰/۱۴	۰/۶۲
۱۳۹۳	۵/۳۶	۰/۸۵	۰/۵۸	۰/۰۲	۰/۳۱	۰/۷	۰/۰۰۰۶	۰/۱۶	۰/۰۷
۱۳۹۴	۹/۸۳	۱/۱۷	۱/۰۹	۰/۰۳	۰/۶۸	۰/۱۴	۰/۰۰۰۱	۰/۲۳	۰/۱
۱۳۹۵	۵/۲۱	۰/۵۳	۰/۷۳	۰/۰۲	۰/۳۷	۰/۱۶	۰/۲۴	۰/۱۴	۰/۳۱
۱۳۹۶	۵/۱۷	۰/۵۱	۰/۶۵	۰/۰۲	۰/۳۵	۰/۲۹	۰/۳۲	۰/۱۵	۰/۳۴
۱۳۹۷	۴/۹۸	۱/۶۱	۰/۶۳	۰/۰۲	۰/۳۹	۰/۳۹	۰/۲۸	۰/۱۱	۰/۳۹

پیوست ۲: جدول آزمون صوری برای دیگر کشورهای گروه کنترلی

کشور	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	نتیجه
الجزایر	۰/۶	۰/۶	۰/۶	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۴	۰/۱	۰/۱	۰/۳	۰/۳	۰/۳	H_1 رد
عربستان	۰/۴	۰/۸	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۹	۰/۷	۰/۵	۰/۴	۰/۳	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۱	H_1 رد
ن															
کویت	۰/۹	۰/۷	۰/۵	۰/۱۶	۰/۵	۰/۸	۰/۹	۰/۶	۰/۸	۰/۴	۰/۳	۰/۵	۰/۷	۰/۷	H_1 رد
مالزی	۱	۱	۰/۳	۰/۹	۱	۱	۰/۹	۰/۷	۰/۸	۰/۵	۰/۳	۰/۷	۰/۵	۰/۷	H_1 رد
چاد	۰/۹	۰/۸	۱	۰/۴	۰/۸	۰/۷	۰/۶	۰/۹	۰/۸	۰/۶	۰/۳	۰/۶	۱	۰/۸	H_1 رد
نروژ	۰/۸	۰/۷	۰/۸	۰/۵	۰/۷	۰/۸	۱	۰/۵	۰/۶	۱	۰/۹	۱	۰/۶	۰/۹	H_1 رد
گابن	۰/۵	۰/۴	۰/۵	۰/۸	۰/۳	۰/۴	۰/۴	۰/۹	۰/۵	۰/۸	۰/۶	۰/۸	۰/۹	۰/۱	H_1 رد